

Hlavnou témou *Svetového dňa vody 2024* je zdôraznenie kľúčovej úlohy vody pri podpore medzinárodnej spolupráce a mieru. Celosvetová kampaň s názvom „**Voda za mier**“ podčiarkuje potrebu spoločnej zodpovednosti pri riadení cezhraničných vodných zdrojov, povzbudzuje diplomaciu v oblasti vody, aby zvládala výzvy prostredníctvom dialógu a uznáva vzájomnú prepojenosť vody, životného prostredia a globálneho mieru.

Voda môže vytvoriť mier alebo vyvolať konflikt.

Keď je vody nedostatok, je znečistená alebo k nej majú ľudia obmedzený alebo žiaden prístup, môže napätie medzi komunitami a krajinami narastať.

Vzhľadom na rastúce vplyvy klimatických zmien vzniká naliehavá potreba zjednotenia v rámci jednotlivých krajín ako aj medzi krajinami v oblasti ochrany a zachovania vodných zdrojov ako zdrojov tej najcennejšej tekutiny pre život na našej planéte.

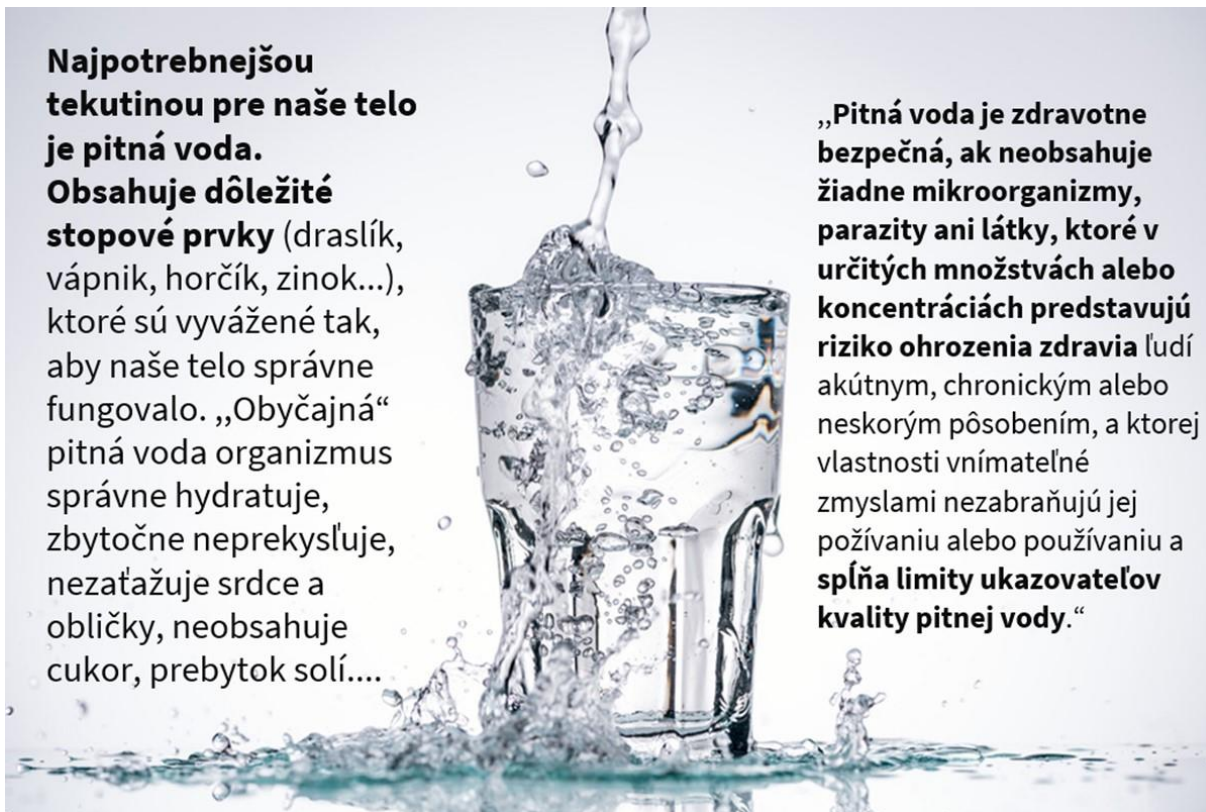
Verejné zdravie a prosperita, potravinový a energetický systém, hospodárska produktivita a environmentálna integrita – to všetko závisí od dobre fungujúceho kolobehu vody.

Musíme si uvedomiť, že voda nie je len zdrojom, ktorý môžeme využívať – je to ľudské právo, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou každého aspektu života. Zjednotením v ochrane vody a jej zdrojov položíme základy stabilnejšieho a prosperujúcejšieho zajtrajška.

Úrad verejného zdravotníctva pripravil pre verejnosť **dotazník „Mám rád vodu“** prostredníctvom ktorého môžete vyjadriť svoj názor na kvalitu pitnej vody z verejných vodovodov a individuálnych vodných zdrojov. dostupný online na webovej stránke <https://www.uvzsr.sk/web/uvz/ako-vn%C3%ADmate-kvalitu-pitnej-vody-pribl%C3%AD%C5%BETE-n%C3%A1m-svoje-postoje-v-dotazn%C3%ADku1>

Najpotrebnejšou tekutinou pre naše telo je pitná voda.

Obsahuje dôležité stopové prvky (draslík, vápnik, horčík, zinok...), ktoré sú vyvážené tak, aby naše telo správne fungovalo. „Obyčajná“ pitná voda organizmus správne hydratuje, zbytočne neprekysľuje, nezaťažuje srdce a obličky, neobsahuje cukor, prebytok solí....

„Pitná voda je zdravotne bezpečná, ak neobsahuje žiadne mikroorganizmy, parazity ani látky, ktoré v určitých množstvách alebo koncentráciách predstavujú riziko ohrozenia zdravia ľudí akútnym, chronickým alebo neskorým pôsobením, a ktorej vlastnosti vnímateľné zmyslami nezabraňujú jej požívaniu alebo používaniu a **spĺňa limity ukazovateľov kvality pitnej vody.**“

Pri tejto príležitosti dňa **22.03.2024 /piatok/** budú odborní pracovníci oddelenia hygieny životného prostredia v čase **od 8.00 do 13.00 hod.** poskytovať všetkým záujemcom **osobne** na adrese: *Nemocničná 12, 026 01 Dolný Kubín* alebo telefonicky na telefónnych číslach: 043/5504822, 043/5504823 a 0915 468 180, **konzultácie a odborné poradenstvo** v oblasti zdravotnej bezpečnosti pitnej vody, kvality pitnej vody z verejných vodovodov, individuálnych studní ako aj **orientačné** vyšetrenie prinesenej vzorky pitnej vody /najmä individuálne vodné zdroje/.

Priamo na mieste budú **orientačne** stanovené dva ukazovatele **dušitany a dusičnany** a základné ukazovatele kvality pomocou testovacích indikátorových prúžkov.

Ak máte záujem v rámci Svetového dňa vody 2024 o bezplatné orientačné vyšetrenie vzoriek vôd z individuálneho zdroja pitnej vody (studne) v ukazovateľoch dusičnany a dušitany, postupujte nasledovne:

- voda – **minimálne 0,2 litra** - musí byť odobratá do **čistej PET fľaše od neochutenej minerálnej vody, v ktorej nebolo nič skladované,**
- pred odobratím vzorky vodu dostatočne **odpustíte aspoň na dve – tri minúty**, aby sa prepláchno vodovodné potrubie a odpustila voda, ktorá sa nachádzala v potrubí,
- fľašu dostatočne prepláchnite odoberanou vodou, naplňte ju vzorkou a uzavrite,
- fľašu označte štítkom s údajmi o odbernom mieste – **uved'te, či ide o kopanú alebo vrтанú studňu a uved'te adresu**, na ktorej sa nachádza,
- prineste vzorku vody na vyšetrenie čo najskôr po odbere vody do budovy ÚVZ SR alebo príslušného RÚVZ

Čo je potrebné vedieť

o DUSIČNANOCH

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Čo sú dusičnany?

Dusičnany ako aj dusitany sú chemické zlúčeniny, ktoré sa nachádzajú všade okolo nás. Ako prirodzená zložka sa v rámci kolobehu dusíka v životnom prostredí bežne vyskytujú napríklad aj v potravinách a vo vode.

Ide o látky, ktoré sú vo významnej miere súčasťou hnojív a v poľnohospodárstve sa využívajú v rozsahu, ktorý nie je schopná pokryť ich ťažba z prírodného prostredia a preto sa vyrábajú aj umelo.

K základným vlastnostiam dusičnanov patrí ich dobrá rozpustnosť vo vode.

Najvyššia prípustná hodnota v pitnej vode pre dusičnany je 50 mg/l a pre dusitany je 0,50 mg/l. Vodu s vyššími koncentraciami týchto látok je potrebné z používania na pitné účely a prípravu potravín vylúčiť.

Aké sú zdroje dusičnanov?

Vo všeobecnosti platí, že zvýšenou koncentráciou dusičnanov a dusitanov v životnom prostredí (najmä v pôde a vo vode) sú ohrozené oblasti s intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou a územia, kde nie je vybudovaná kanalizácia a čistiarne odpadových vôd.

Prekročenie limitných hodnôt povolených vo vodách preto signalizuje nadmerné používanie hnojív, postrekov a úniky odpadových vôd zo žump, septikov a živočíšnych fariem.

Prečo sa v rámci svetových dní vody vyšetrujú práve dusičnany?

Dusičnany v nízkych koncentráciách nepredstavujú pre človeka zdravotné riziko. Ich nadmerné množstvo však môže mať na zdravie negatívny a v prípade malých detí až fatálny vplyv.

V tráviacom trakte sa vplyvom niektorých druhov baktérií dusičnany redukovávajú na toxickéjšie dusitany. Tie po vstrebaní do krvi spôsobujú premenu krvného farbiva hemoglobínu na methemoglobín a tým v krvnom obehú znižujú schopnosť prenášať kyslík.

Prejavom je zmodranie kože a pier, pri vážnejších stavoch to môže byť dusenie, poškodenie funkcií mozgu až zlyhanie základných životných funkcií. Toto ochorenie, methemoglobinémia, ohrozuje najmä nedonosené deti a dojčatá do 3 mesiacov.

I na Slovensku bolo zaznamenaných v minulosti viacero prípadov, kedy používanie vody (na pitie a prípravu umelej výživy) s vysokým obsahom dusičnanov z vlastných studní viedlo k úmrtiu detí. Zvýšené riziko výskytu methemoglobinémie vzniká vtedy, ak je voda kontaminovaná aj mikrobiologicky.

Karcinogénne účinky samotné dusičnany nevykazujú. Dlhodobé prijímanie pitnej vody a potravy s vysokým obsahom dusitanov a dusičnanov však môže viesť v žalúdku k vzniku nitrozlúčenín (ako napr. nitrozamíny), ktoré sú pre človeka pravdepodobne karcinogénne. Ide najmä o zvýšené riziko nádorov tráviaceho traktu a močových ciest.

Nakoľko **odber vody na analýzu dusičnanov / dusitanov nevyžaduje špeciálne zručnosti ani vybavenie (nádoby)**, môžu si vzorku vody zo studne odobrať a priniesť na vyšetrenie aj samotní občania (napr. v rámci Svetového dňa vody).

Aké sú výsledky analýz dusičnanov za posledné roky?

Z údajov, ktoré úrady verejného zdravotníctva za obdobie posledných 10 rokov evidujú, vyplýva, že približne jedna tretina analyzovaných vzoriek vody z domových studní hodnotených podľa požiadaviek na pitné účely obsahuje zvýšenú koncentráciu dusičnanov.

V rámci analýz boli zaznamenané aj vzorky vody s 10-násobným prekročením, pričom voda bola používaná v domácnostiach aj pre deti a na prípravu stravy pre dojčatá.

Ako riešiť situáciu so zvýšeným obsahom dusičnanov?

Dusičnany a dusitany nie je možné z vody odstrániť prevarením, ani bežnými mechanickými či uhlíkovými filtrami. Ich nadlimitné množstvá je možné odstrániť iba použitím vhodného zariadenia na cielenú úpravu vody.

V prípade, že spotrebiteľ nemá možnosť iného prístupu k pitnej vode a takéto zariadenie si chce nainštalovať, je potrebné okrem úvodných finančných nákladov zvážiť aj následné náklady na jeho pravidelnú údržbu, výmenu filtrov, resp. analýzy na preukázanie jeho účinnosti.

Potrebné si je tiež uvedomiť, že analýzy dusičnanov / dusitanov neposkytujú komplexný obraz o zdravotnej bezpečnosti pitnej vody, ale ide len o vyšetrenie 2 vybraných ukazovateľov.

Platí totiž, ak:

→ je vzorka vody v ukazovateľoch dusičnany / dusitany nevyhovujúca, pitná voda určite nie je vhodná na pitné účely,

ale

→ ak je vzorka vody v ukazovateľoch dusičnany / dusitany vyhovujúca, pitná voda nemusí byť vyhovujúca v niektorom inom ukazovateli a je potrebné vykonať ďalšie analýzy.

Máte otázky týkajúce sa kvality vody?

V prípade, že máte akékoľvek pochybnosti v súvislosti s kvalitou vody z Vašej studne, odporúčame obrátiť sa na miestne príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva (zoznam úradov verejného zdravotníctva a ich kontakty nájdete uverejnené na www.uvzs.sk).

